

**Hantering av nomineringsförslag
till Unescos listor och register
för det immateriella kulturarvet**

Institutet för språk och folkminnen

Box 135

751 04 Uppsala

Besöksadress: Uppsala arkivcentrum,
von Kraemers allé 21, 752 37 Uppsala

www.isof.se

14 juni 2019

Redovisning av uppdrag
i ändring av regleringsbrev Ku2019/00515/KL

Hantering av nomineringsförslag till Unescos listor och register för det immateriella kulturarvet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Bakgrund	5
Tidigare uppdrag	5
Samrådsgruppen	5
Internationellt arbete	6
Det nordiska samarbetet	6
Nomineringar	6
2. Förteckningar, listor och register	7
Den nationella förteckningen	7
3. Förslag på nationell process för internationella nomineringar	11
Vad kan komma i fråga?	11
När ska nomineringar föreslås?	11
Vem kan föreslå internationella nomineringar?	12
Hur ska internationella nomineringar föreslås?	12
Hur utvärderas de inkomna nomineringsförslagen?	12
På vilka grunder tas beslut om vilka förslag som lämnas till regeringen?	12
Vad ska prioriteras?	12
Nomineringscykel	13
4. Överväganden	15
Länkar	16

Bilaga 1: Nationella samverkansformer och expertnoder

Bilaga 2: Tidsplan, process och kriterier för internationella nomineringar till listor och register

Bilaga 3: Den mellanstatliga kommitténs utvärdering

Bilaga 4: Vidareförande av det immateriella kulturarvet och hållbar utveckling

Bilaga 5: Uppgifter för nationell expertkommitté och samrådsgrupp

Sammanfattning

Institutet för språk och folkminnen (Isof) har våren 2019 fått regeringens uppdrag att ta fram en beskrivning på hur processen för att hantera nomineringsförslag till Unescos listor och register avseende det immateriella kulturarvet bör vara utformad på nationell nivå. Rapporten omfattar inledningsvis en bakgrund till Isofs tidigare uppdrag och arbetet med att samordna och utveckla konventionsarbetet nationellt och internationellt. Ett följande avsnitt redogör för den nationella förteckningen samt konventionens internationella listor och register, Unescos regler för nomineringar samt hur nomineringsförfarandet går till i andra nordiska länder.

Därefter följer ett förslag till process för att på nationell nivå hantera nomineringsförslag till de internationella listorna och registret, vilket vilar på föregående avsnitt. Det ska finnas möjlighet att årligen lämna förslag till Isof om internationella nomineringar. Dessa kan lämnas av många aktörer, men ska i möjligaste mån utformas i samverkan med utövarna. Förslagen utvärderas därefter av Isof i samarbete med en expertkommitté. Inlämnade förslag ska utvärderas på vetenskaplig grund och särskild hänsyn ska tas bland annat till förankring och engagemang bland utövarna. Som prioriterade områden föreslås nomineringar som är goda metodiska exempel, förslag som främjar hållbar utveckling samt förslag på kulturarv som delas av flera länder. Bearbetade, kompletta förslag skickas till Kulturdepartementet och Svenska Unescorådet i god tid innan det slutgiltiga beslutet ska fattas av regeringen.

Isof menar att Sverige fortsatt ska vara återhållsamt med förslag till de internationella listorna, men ser samtidigt att internationella nomineringar skulle kunna öka intresset för den nationella förteckningen och arbetet med konventionen i Sverige. Slutligen ber institutet regeringen att beakta de ekonomiska konsekvenserna av ökade krav på arbetsinsatser från Isof samt de ideella aktörernas begränsade ekonomiska resurser.

Isof gör bedömningen att nomineringsprocessen löpande bör utvärderas och vid behov justeras.

1.

Bakgrund

Tidigare uppdrag

Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet (*Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*) trädde i kraft 2006. Sverige ratificerade konventionen 2011 och har därmed åtagit sig att vidta nödvändiga åtgärder för att definiera och säkerställa tryggnaden av det immateriella kulturarvet inom landet. Arbetet ska ske i samråd med lokalsamhällen, grupper och berörda ideella organisationer.

Isof har regeringens uppdrag att vara samordnande och stödjande myndighet för arbetet med konventionen i Sverige. Institutet verkar även internationellt i frågor som rör konventionen. Uppdraget utförs i samverkan med berörda aktörer och mot bakgrund av de remissvar som inkom på *Förslag till nationellt genomförande av Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet* (2009) (Ku2019/98/KT) och de rapporter som senare har lämnats som redovisningar år 2012, 2014 och 2016 efter uppdrag från regeringen¹.

Institutet har sedan ratificeringen byggt upp en nationell organisation för arbetet. Isof är samordnande och fyra så kallade expertnoder har skapats med ansvar för olika områden av det immateriella kulturarvet. Till varje nod har knutits nätverk av intressenter, ideella aktörer och experter (se Bilaga 1).

Isofs arbete har, förutom att skapa nationella nätverk och samverkansformer, inriktats mot att sprida kunskap om konventionen, bygga upp kunskap om konventionen i ett internationellt sammanhang, skapa ett nordiskt samarbete och att utvidga det svenska förteckningsarbetet.

Samrådsgruppen

I rapporten *Det nationella arbetet med tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet* från 2016 föreslogs att det till arbetet med konventionen bör knytas en referensgrupp som utses av Isof. Institutet har därefter inrättat en samrådsgrupp med uppgift att utgöra ett forum för samverkan och informationsutbyte mellan moderna samt vara ett referensorgan för Sveriges arbete med konventionen. Enligt förslaget ska samrådsgruppen även bevaka metodfrågor, utbildningsinsatser och forskning om det immateriella kulturarvets olika områden samt följa forskning om konsekvenser av beslut om nomineringar. Samrådsgruppens roll inför att Sverige i framtiden skulle kunna nominera kulturarv till konventionens internationella listor har även diskuterats. Inga utövare eller ideella aktörer har än så länge knutits till denna grupp.

1. *Levande kulturarv. Delrapport om tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet i Sverige 2012* (Ku2010/1980/KT).
Levande traditioner. Slutrapport om tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet i Sverige 2014 (Ku2010/1980/KT).
Det nationella arbetet med tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet 2016 (Ku2016/01269/KL). Länkar till samtliga rapporter finns i slutet av detta dokument.

Internationellt arbete

Ett viktigt syfte med konventionen är att skapa samarbeten mellan olika aktörer och länder samt att främja en hållbar utveckling. Sverige kan i internationella samarbeten bidra med kunskap och erfarenhet från en lång tradition av dokumentation och forskning inom det immateriella kulturarvsområdet.

Frågan om Sverige i framtiden ska kandidera till den mellanstatliga kommittén för det immateriella kulturarvet har tidigare diskuterats. Institutet har då framhållit att Sverige skulle kunna bli en viktig aktör i kommittén, men att ett sådant uppdrag kräver noggranna förberedelser och samordning mellan myndigheter och departement. Sverige har nu aviserat en önskan om att kandidera till kommittén 2020. Om Sverige väljs in varar detta åtagande till år 2024.

Det nordiska samarbetet

I det svenska arbetet med Unesco är det nordiska samarbetet grundläggande. De nordiska länderna har visserligen hunnit olika långt och delvis gått olika vägar, men länderna har också flera gemensamma utgångspunkter. Flera nordiska nätverksmöten har sedan 2015 anordnats med deltagare från samtliga nordiska länder och självstyrande områden. Syftet är att identifiera områden som rör konventionen, där de nordiska länderna har en gemensam hållning. Aktuella frågor rör konventionen i den nordiska kontexten, men även internationellt, samverkan för att stärka arbetet med de olika nationella minoriteternas delaktighet samt eventuella gemensamma nordiska nomineringar. Från samiskt håll har exempelvis framhållits önskemål om att i samverkan inom Sápmi kunna nominera samiska immateriella kulturarv tillsammans med Finland och Norge.

Mellan de nordiska NGO:erna (*Non-governmental organizations*, dvs. icke-statliga organisationer) finns också ett fruktbart samarbete, som bland annat har resulterat i skapandet av webbplatsen *Nordic Safeguarding Practices*². Norge har,

inom ramen för det nordiska samarbetet kring konventionen, väckt förslag om en gemensam nordisk nominering. Det rör sig om ett initiativ från civilsamhället, där en rad utövare och ideella föreningar står bakom ett underlag för att kunna nominera klinkbåtstraditionen i Norden till den representativa listan. Frågan diskuterades senast i samband med kommittémötet 2018. Isof har, i samråd med noderna, bistått med granskning av underlaget.

Nomineringar

Institutet har behandlat frågan om internationella nomineringar i tidigare rapporter. Flertalet av de remissinstanser som lämnade synpunkter på förslaget från 2009 instämde i uppfattningen om att tona ned arbetet med konventionens internationella listor. I slutrapporten *Levande traditioner* från 2014 underströks att konventionen ytterst syftar till att synliggöra och trygga förutsättningarna för vidareförande av immateriella kulturarv. Isof hade då inte prioriterat frågan om nomineringsförfarandet, men menade att vi inte ska utesluta nomineringar från Sverige i framtiden och att en nominering ska vara ”väl förberedd, förankrad och underbyggd”.

I maj 2017 antog riksdagen propositionen Kulturarvspolitik. I denna framhålls vikten av att ”främja och stärka det civila samhällets egna förutsättningar att bevara, föra vidare och utveckla det immateriella kulturarvet”³. Regeringen gjorde också bedömningen att ”värdehierarkier som graderar betydelsen av olika immateriella kulturarv bör undvikas” och att Sverige inte bör prioritera nomineringar till de internationella listorna. ”Däremot kan det internationella registret över bästa metodiska exempel spela en viktig roll i arbetet med konventionen” (a.a.). Sveriges första och enda internationella nominering behandlades vid kommittémötet 2018, då Sagobygden upptogs i *Registret över goda metodiska exempel*.

Samtidigt som Sverige har haft en avvaktande hållning till konventionens internationella listor har det funnits ett växande intresse bland flera av de ideella aktörerna, såväl i den svenska som i den nordiska kontexten.

2. Webbplatsen *Nordic Safeguarding Practices* delar kunskap om olika metoder för vidareförande av immateriella kulturarv (se Länkar).

3. Regeringens proposition Kulturarvspolitik 2016/17:116, sid. 85.

2.

Förteckningar, listor och register

Den nationella förteckningen

Konventionens medlemsländer ska i enlighet med konventionen upprätta en eller flera förteckningar över det immateriella kulturarvet och kontinuerligt uppdatera dem. Därefter finns möjlighet att från de nationella förteckningarna nominera så kallade element till konventionens internationella listor⁴. På så sätt utgör förteckningsarbetet ett första steg mot en framtida nomineringsprocess.

Förteckningsarbetet är ett åtagande som Sverige efter ratificeringen av Unescos konvention om det immateriella kulturarvet ansvarar för. Förteckningen finns sedan hösten 2015 tillgänglig på Isofs webbplats under rubriken Levande traditioner⁵. Noderna, ideella organisationer, föreningar och allmänhet kan fortlöpande lämna förslag. För närvarande finns ett fyrtiotal exempel och flera nya är under behandling.

Sverige har prioriterat det nationella förteckningsarbetet då förteckningen, till skillnad från listorna, kan uppvisa en stor mångfald av immateriella kulturarv i Sverige. Arbetet ska förenas med en samtida syn på kulturarv som dynamiska och föränderliga och med en medvetenhet om att

kulturarv kan användas för olika syften, exempelvis politiska och ekonomiska. Förteckningen ska vara flexibel och förändras över tid. Det primära syftet är att bygga och förmedla kunskap, engagera samt skapa samarbeten mellan olika aktörer. Den svenska förteckningen ska utgöra en gemensam resurs som ökar mångfalden, delaktigheten och engagemanget samt lyfter fram och synliggör konventionens målsättning och inriktning – en växande kunskapskälla om levande traditioner i vår tid.

Vikten av att utveckla internationella och globala nätverk, utbyten och kontakter har framhållits genom hela arbetet. Flera av förslagsställarna ingår redan i etablerade nätverk såväl nationellt som internationellt. Några av dessa har även uttryckt förhoppning om en framtida nominering till de internationella listorna.

I propositionen Kulturarvspolitik bedömde regeringen att Sverige ”fortsatt bör prioritera det nationella förteckningsarbetet eftersom förteckningsarbetet ger en unik möjlighet till medskapande och ideellt engagemang avseende vad det immateriella kulturarvet kan vara”⁶.

4. Begreppet ”element” används internationellt för de immateriella kulturarvsuttryck som förs upp på förteckningar eller listor.

5. www.levandetraditioner.se

6. Regeringens proposition Kulturarvspolitik 2016/17:116, sid. 85.

Konventionens internationella listor och register

Enligt Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet, artiklarna 16-18, har ett medlemsland möjlighet att nominera kulturarv till två listor och ett register:

- Den representativa listan över mänsklighetens immateriella kulturarv (*The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity*)
- Listan över immateriella kulturarv som har behov av omedelbart tryggnad (*List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding*)
- Registret över goda metodiska exempel (*The Register of Good Safeguarding Practices*)

Den representativa listan över mänsklighetens immateriella kulturarv har enligt artikel 16 i konventionen inrättats ”för att detta arv ska bli mer synligt och för att höja medvetandet om dess betydelse samt för att främja en dialog där kulturell mångfald respekteras”. Enligt samma artikel ska kommittén utforma kriterier för upprättande, aktualisering och offentliggörande av den representativa listan. Kriterierna ska vidare godkännas av konventionens generalförsamling. Efter 2018 års kommittémöte är 429 element inskrivna på listan.

Listan över immateriella kulturarv som har behov av omedelbart tryggnad har enligt artikel 17 i konventionstexten inrättats ”i avsikt att vidta lämpliga åtgärder för tryggnad av det immateriella kulturarvet”. Efter 2018 års kommittémöte är 59 element inskrivna på listan.

Utöver listorna finns även *Registret över goda metodiska exempel*. Enligt artikel 18 ska kommittén regelbundet välja ut och främja nationella och regionala program, projekt och aktiviteter för tryggnad av det immateriella kulturarvet som bäst anses leva upp till konventionens principer. Registret framhålls som en god förebild i konventionens anda, såväl internationellt som nationellt. Trots detta finns endast 20 exempel inskrivna efter 2018 års kommittémöte.

I propositionen Kulturarvspolitik gjorde den

svenska regeringen, liksom Isof, bedömningen att registret över goda metodiska exempel spelar en viktig roll i arbetet med konventionen. Vidare framhålls att Sverige i ett internationellt sammanhang ”bör fokusera på att verka för att stärka det civila samhällets ställning och makt över de processer genom vilka det immateriella kulturarvet formas”. Regeringens beslut att under 2017 nominera verksamheten Sagobygden, som drivs av Berättarnätet Kronoberg, till registret var ett led i arbetet med att synliggöra en svensk ideell aktör som lyckats med att utveckla, trygga och vidareföra kunskaper inom området.

En fråga som ägnats stor uppmärksamhet av såväl kommittén som dess rådgivande organ gäller de ideella aktörernas delaktighet, engagemang och inflytande i enlighet med konventionens artikel 15. Detta gäller såväl nomineringsprocessen som efterföljande åtgärder för tryggnad. Statsparten⁷ ska visserligen utgöra ett stöd i processen, men nomineringen ska ytterst spegla en ambition och en vilja bland ideella aktörer. Det finns helt enkelt ingen möjlighet att trygga ett element utan intresse och aktivt deltagande från de berörda utövarna. De ideella aktörerna måste därför inta en central roll både när det gäller planering och genomförande av olika insatser.

Ett första steg i nomineringsprocessen är därför att, i samråd med utövarna, utarbeta ett underlag för nominering utifrån gällande kriterier (se Bilaga 2). Det är i sig en krävande uppgift som fordrar stora insatser där statspartens engagemang och stöd utgör en nödvändig förutsättning för ett lyckat resultat. För att säkerställa att förslaget kan realiseras krävs dessutom ett mycket omfattande och aktivt ideellt engagemang – såväl i nuet som i framtiden.

Ett sätt att förbättra nomineringsunderlagets kvalitet kan, enligt förslag från den mellanstatliga kommitténs rådgivande organ, vara att inrätta en nationell kommitté som granskar och bedömer förslagen innan dessa skickas vidare till sekretariatet. En sådan kan innefatta såväl experter inom området som kulturarvsinstitutioner samt ekonomer med erfarenhet av projektledning och budgetering. Ett sådant tillvägagångssätt kan iden-

7. Begreppet ”state party”, statspart, används inom ramen för FN, i detta fall för de stater som är anslutna till konventionen. Även om aktörer från det civila samhället ska vara aktiva i nomineringsarbetet är det alltid statsparten som nominerar.

tifiera och avhjälpa många brister innan nomineringen skickas in till konventionens sekretariat⁸.

Vad gäller nomineringar till de internationella listorna finns flera utmaningar. En principiell och fundamental utgångspunkt rör, som nämnts, vikten av en bred förankring bland utövarna och en strävan efter att skapa delaktighet. Det kan tyckas vara en enkel fråga men ett förslag till nominering kan även handla om att exkludera och befästa rätten till ett kulturarv.

Som tidigare nämnts finns det flera farhågor som återkommande diskuterats i det svenska arbetet⁹, bland annat den paradox som ligger i att trygga det som samtidigt är och ska vara levande och föränderligt. Liksom inom exempelvis arbetet med Världsarvskonventionen återkommer också frågor som rör harmonisering mellan konventionerna, politisering av listorna, transparens, inkludering, mångfald och jämställdhet samt hållbar utveckling¹⁰.

Unescos direktiv för nomineringar

Konventionstexten är ett tillåtande dokument, vilket innebär att medlemsländerna i stort sett fritt kan besluta hur den egna nationella nomineringsprocessen ska gå till. Därför finns en stor variation vad gäller sättet att arbeta fram förslag till de båda listorna. Varje land som ratificerat konventionen har möjlighet att väcka förslag om nomineringar. En regel är att inget kan nomineras till listorna utan att först finnas med på en nationell förteckning.

Det är den mellanstatliga kommittén (*The Intergovernmental Committee*) som ytterst fattar beslut om att föra in element på de två listorna och goda metodiska exempel i registret. Intresset för internationella nomineringar, framför allt till den rep-

resentativa listan, har varit mycket stort och såväl det sekretariat som är knutet till konventionen som kommittén har haft svårt att hinna handlägga alla ansökningar. Av konventionens *Operational Directives* framgår att kommittén två år i förväg bestämmer hur många ansökningar, eller filer¹¹, som kan behandlas (se Bilaga 3). Oftast rör det sig om sammanlagt 50 filer. Kommittén har som mål att granska åtminstone en fil från varje nominerande stat, enligt följande prioriteringsordning:

1. filer från stater som inte tidigare har några element inskrivna, förslag till registret över goda metodiska exempel, begäran om ekonomisk assistans över 100 000 USD och nomineringar till listan över kulturarv med omedelbart behov av tryggnad,
2. multinationella filer samt
3. filer från de stater som har minst antal inskrivna element.

I *Operational Directives* finns också tidsplaner, processer och kriterier som gäller nomineringar till respektive lista och register (se Bilaga 2). Till hjälp i kommitténs arbete har inrättats ett utvärderande organ, *The Evaluation Body*, vilket i enlighet med de operativa direktiven granskar samtliga nomineringar. Organet består av tolv ledamöter som utses av kommittén: sex experter från stater som har ratificerat konventionen och vilka inte är medlemmar i kommittén samt sex ackrediterade NGO:er. Hänsyn tas till att det ska finnas en rättvis geografisk representation och att konventionens olika tematiska områden ska vara företrädda.

Inför varje kommittémöte lämnas en rapport om hur de olika ansökningarna har bedömts i enlighet med gällande kriterier. Bedömningen innehåller även en rekommendation om att skriva in eller inte skriva in ett element, alternativt att remittera ansökan för komplettering¹².

8. Rapport från det rådgivande organet 2013 (se länk sist i dokumentet).

9. Se Isofs tidigare rapporter från 2009, 2012, 2014 och 2016.

10. Bilaga 4: Vidareförande av det immateriella kulturarvet och hållbar utveckling. Kapitel IV Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage Safeguarding Intangible Cultural Heritage And Sustainable Development At The National Level.

11. Begreppet "filer" används för varje nomineringsunderlag som lämnas in. Filerna omfattar, förutom ansökningar till listor och register, också ansökningar om ekonomisk assistans ur den fond som är knuten till konventionen.

12. Bilaga 3: Kommitténs utvärdering – ur Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.

Tillvägagångssätt i andra nordiska länder

I de åtaganden som är gemensamma för samtliga länder som ratificerat konventionen ingår att upprätta nationella förteckningar, utarbeta en plan för genomförande samt utse organ med särskilt ansvar för detta arbete. Medlemsländerna har utvecklat egna strategier för arbetet. Det gäller även inom Norden. Samtliga nordiska länder använder i stort sett de tematiska områden (domäner) som anges i konventionen¹³. Förslagen granskas huvudsakligen utifrån konventionens kriterier samt de rekommendationer som ges för införande på de internationella listorna. Förslag till nationella förteckningar tas fram och bedöms på olika sätt – av expertkommittéer, genom inventering och dokumentation, via digitala plattformar där utövare själva kan logga in och lämna förslag, eller genom en kombination av flera metoder. Även när det gäller internationella nomineringar finns skillnader, men vanligen granskas dessa av experter antingen i ett eller i flera steg. Av de nordiska länderna är det framför allt Danmark, Finland och Norge som har utvecklat nomineringsarbetet. En gemensam erfarenhet från dem är att utformningen av nomineringsfilerna kräver stora arbetsinsatser och att förslagsställarna har behov av kontinuerligt stöd från statsparten.

Det norska arbetet med konventionen vilar på den statliga myndigheten Kulturrådet som tillsatt en kommitté till stöd i arbetet med implementeringen generellt och den internationella nomineringsprocessen speciellt. Dess ledamöter väljs för en period av två år och kommittén kan kompletteras med ytterligare erforderlig kompetens för att kunna bedöma förslag med specifik inriktning. Det slutgiltiga beslutet fattas av Kulturdepartementet efter förslag från Kulturrådet. Den norska nationella förteckningen, *Kunskapsbanken*, är en del av Kulturrådets arbete med att sprida kunskap om konventionen, men även en plattform för internationella nomineringar. Grupper, enskilda personer, organisationer och institutioner kan sända

förslag om nomineringar till Kulturrådet. Det norska nomineringsarbetet vilar även på ideella organisationers medverkan så till vida att dessa ska utgöra en länk mellan utövarna och statsparten. Deras uppgift kan vara att identifiera immateriella kulturuttryck och bidra till att utveckla metoder för vidareförande samt bistå utövarna och/eller NGO:erna i arbetet med att utarbeta nomineringsunderlag.

Ansvaret för det finska konventionsarbetet vilar på Undervisnings- och kulturministeriet som tillsatt en expertgrupp för granskning av samtliga förslag. Expertgruppen utgörs av representanter för institutioner och akademier verksamma inom konventionens olika domäner samt även ideella aktörer och utövare. Expertgruppen granskar även förslag till den nationella förteckningen. Den slutliga kontrollen görs av den statliga myndigheten Museiverket, som även koordinerar genomförandet av konventionen nationellt. Beslut om såväl nationella som internationella nomineringar fattas av Undervisnings- och kulturministeriet.

Även i Danmark har en referensgrupp tillsatts för granskning av nominerade förslag. Under ledning av Dansk Folkemindesamling bedöms om ansökningarna uppfyller Unescos kriterier och formella krav. Alla godkända ansökningar vidarebefordras till kulturministeriet som fattar det avgörande beslutet. Danmark ratificerade konventionen 2010 och har utvecklat det nationella arbetet genom förteckningen *Levende kultur*. I Danmark tillämpas en öppen process där såväl föreningar, organisationer eller enskilda personer har möjlighet att lämna förslag till internationella nomineringar. Den internationella nomineringsprocessen inleddes i november 2018 för ett slutgiltigt införande i december 2020. Nästa ansökningsomgång startar i mars 2022. Ansökningar som upprättats i samarbete med andra länder och där Danmark inte är huvudsaklig sökande får dock lämnas in under mellanvarande år.

13. I konventionens andra artikel ges exempel på så kallade domäner, tematiska områden, där de immateriella kulturarven kommer till uttryck: a) muntliga traditioner och uttryck, däribland språket som förmedlare av det immateriella kulturarvet, b) framföranden/performanceer, c) sociala sedvänjor, riter och högtider, d) kunskap och sedvänjor rörande naturen och universum, e) traditionell hantverkarskunskap.

3.

Förslag på nationell process för internationella nomineringar

Vad kan komma i fråga?

– *Element som finns på den nationella förteckningen över immateriella kulturarv i Sverige.*

De förslag som kan komma i fråga för en internationell nominering ska enligt konventionen finnas på en nationell förteckning, för Sveriges del utgörs denna av *Levande traditioner*¹⁴. Även om målsättningen med förteckningen är att visa upp en stor bredd och mångfald av immateriella kulturarv i Sverige, utgör innehållet också ett första urval utifrån konventionens kriterier. Sveriges förteckningsarbete är noggrant genomfört; de beskrivningar av olika så kallade element som finns på *Levande traditioner* utgör ett tillräckligt underlag för en första bedömning om en eventuell internationell nominering.

När ska nomineringar föreslås?

– *Det ska finnas möjlighet att årligen under en begränsad tidsperiod föreslå internationella nomineringar, förslagsvis senast den 31 mars. Förslag till den nationella förteckningen ska lämnas senast den 30 september.*

I nuläget kan nya förslag lämnas in till den nationella förteckningen året runt. För att Isoref i framtiden ska hinna behandla inkomna förteckningsunderlag innan det är tid att föreslå internationella nomineringar kommer öppettiden för *Levande traditioner* framöver att begränsas till den 1 april– 30 september.

Den 1 februari–31 mars ska det finnas möjlighet att utifrån förteckningen föreslå nomineringar till de internationella listorna och registret. Isoref menar att en begränsad nomineringsperiod dels kan underlätta arbetet, dels medverka till att synliggöra arbetet med konventionen.

14. I anslutning till förteckningen finns uppgifter om vilka förslag som kan antas, vem som kan lämna förslag samt hur beslut fattas.

Vem kan föreslå internationella nomineringar?

– *Nomineringar kan föreslås av många aktörer, men ska i möjligaste mån utformas i samverkan med utövarna.*

Isof betonar vikten av att konventionsarbetet bedrivs utifrån en bred förankring bland utövarna och i enlighet med en demokratisk process. Grupper, privatpersoner, organisationer och institutioner ska kunna föreslå vad som ska nomineras till de internationella listorna och registret. Ett av de primära kriterier som ligger till grund för Unescos bedömning föreskriver att underlaget ska utarbetas med största möjliga samverkan med dem som är utövare.

Hur ska internationella nomineringar föreslås?

– *Nomineringar föreslås via ett webbformulär som ska finnas i anslutning till Levande traditioner, eller skickas in med post.*

Isof ska i samarbete med noderna ansvara för att allmänheten, de nätverk som har byggts runt konventionsarbetet och de som har lämnat underlag till den nationella förteckningen får information om när och hur internationella nomineringar kan föreslås. En sådan utlysning kan också medföra ett större intresse för att bidra med ytterligare material till den nationella förteckningen.

Hur utvärderas de inkomna nomineringsförslagen?

– *Föreslagna nomineringar utvärderas av Isof i samarbete med en expertkommitté.*

Isof utser en expertkommitté, som omfattar representanter med kunskap inom de olika ämnesområden som konventionen innefattar. Ledamöterna utses förslagsvis på fyra år (se Bilaga 5). Kommittén kan vid behov kompletteras med ytterligare fackkunskap. Samråd kan också ske inom ramen för den organisation som har byggts upp för arbetet

med konventionen i Sverige samt i särskilda fall med andra myndigheter.

På vilka grunder tas beslut om vilka förslag som lämnas till regeringen?

– *Nomineringarna granskas utifrån konventionens kriterier, de rekommendationer som ges för införande på listor och register samt Sveriges tidigare arbete med konventionen.*

Följande hållpunkter föreslås:

- Nomineringsförslagen ska utvärderas på vetenskaplig grund.
- Expertkommittén ska ta särskild hänsyn till förankring och engagemang bland utövarna, som ska vara delaktiga och brett representerade.
- Nomineringsförslagen kan innefatta såväl vitt spridda kulturarv som snävare kulturarv med endast några få utövare.
- Underlagen ska vara nyanserade och neutrala samt även visa hur förslagen är levande, föränderliga, angelägna och öppna för deltagande.
- De nomineringsförslag som lämnas till regeringen ska över tid i möjligaste mån sammantaget spegla kulturarvens mångfald.

Vad ska prioriteras?

– *Nomineringar till Registret över goda metodiska exempel,*

– *förslag i enlighet med FN:s globala miljömål och Agenda 2030,*

– *nomineringar som omfattar flera länder (exempelvis nordiska) samt*

– *kompletterande nomineringar (till redan befintliga element på listorna).*

Ovanstående prioriteringar föreslås mot den bakgrund som har tecknats i tidigare avsnitt och som bland annat vilar på Isofs tidigare rapporter, pro-

positionen Kulturarvspolitik, *Sveriges strategi för samarbete med Unesco 2018–2021*, konventionens målsättning och riktlinjer i dess operativa direktiv samt Agenda 2030.

Isof menar att Sverige fortsatt bör prioritera förslag till *Registret över goda metodiska exempel*, som spelar en viktig roll i arbetet med konventionen, eftersom det lyfter fram metoder för vidareförande och internationellt samarbete. Registret synliggör också utövarnas – det civila samhällets – betydelse för ett levande immateriellt kulturarv.

Under senare år har kulturens roll för hållbar utveckling kommit alltmer i fokus för FN:s och Unescos arbete. Konventionen om trygghet av det immateriella kulturarvet framhålls som ett viktigt redskap för dialog, idéer och vidareförande av lokalt förankrad kunskap och erfarenhet. Konventionens operativa direktiv (se Bilaga 4) omfattar de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna av hållbar utveckling i Agenda 2030, vilka också ska vägleda Sveriges engagemang med Unesco¹⁵. Detta kan exempelvis bidra till att säkerställa jämställdhet, ett hållbart nyttjande av naturresurser samt ett långsiktigt bibehållande av biologisk mångfald.

En av konventionens grundläggande målsättningar är att den ska främja internationellt samarbete och bygga broar mellan människor. Immateriella kulturarv är många gånger inte bundna av nationsgränser; de liknar varandra i olika delar av världen och har potential att sammanföra människor. Det rådgivande organet har uppmuntrat statsparterna att göra sitt yttersta för att lämna in multinationella nomineringar i en anda av internationellt samarbete. Isof vill i detta sammanhang också peka på att det nordiska samarbetet har stor betydelse för att utveckla och vidareföra immateriella kulturarv i den nordiska kontexten. Inte minst handlar det om samverkan mellan utövare och ideella aktörer.

Den svenska expertkommittén bör också ta med sig frågan om valet mellan immateriella kulturarv med stor spridning, som kan beröra och omfatta många människor i hela landet men som kanske inte alltid har någon ideell organisation bakom sig, och något mindre omfattande kulturarv, som kanske drivs av föreningar med stort engagemang.

Nomineringscykel

– Förslagen om internationella nomineringar handläggs steg för steg i enlighet med en årscykel för att kunna sändas till Unesco senast den 31 mars nästkommande år.

Januari (år 1)

Informationsinsatser.

Februari–mars (år 1)

Nomineringar till de internationella listorna och registret kan föreslås från och med 1 februari och ska vara Isof tillhanda senast 31 mars.

April–maj (år 1)

Nomineringsförslagen registreras, expertkommittén möts, förslagen bedöms. Isof informerar fortlöpande Kulturdepartementet och Svenska Unescorådet om processen.

Juni–augusti (år 1)

Återkoppling till förslagsställarna, som vid en positiv bedömning arbetar vidare med förslaget utifrån Unescos nomineringsunderlag, nytt underlag lämnas till Isof senast 31 augusti.

September (år 1)

Möte med expertkommittén utifrån nomineringsunderlagen, oklarheter och eventuella frågor går tillbaka till förslagsställarna.

Oktober–november (år 1)

Förslagen kvalitetssäkras av förslagsställarna i dialog med Isof. Ansökningar kompletteras med eventuella intyg.

Förslag som återremitteras till förslagsställaren för komplettering som inte hinner genomföras före den 30 november, ska kunna skickas till Isof för granskning under en följande cykel.

December (år 1)

Tid för kommittémöte.

15. *Strategi för Sveriges samarbete med Unesco 2018–2021*, sid.7

Januari–februari (år 2)

Bearbetade, kompletta förslag skickas till Kulturdepartementet (och Svenska Uneskorådet) för eventuella ändringar i dialog med Isof.

Mars (år 2)

Det slutgiltiga beslutet fattas av regeringen under mars månad. Nomineringsunderlagen ska vara Unesco tillhanda senast den 31 mars.

4.

Överväganden

Isof menar att Sverige fortsatt ska vara återhållsamma med förslag till de internationella listorna, men ser samtidigt att internationella nomineringar skulle kunna vara en möjlighet att öka intresset för den nationella förteckningen och arbetet med konventionen i Sverige. Det visar inte minst exemplet Sagobygden som upptogs i *Registret över goda metodiska exempel* under 2018 – massmedia uppmärksammade konventionen och flera nya förslag lämandes in till den nationella förteckningen.

Om Sverige ska gå in i den föreslagna nomineringsprocessen kommer detta att innebära nya arbetsuppgifter som väsentligt ökar kraven på Isof. De erfarenheter som gjorts internationellt – exempelvis i Danmark, Norge och Finland – visar att arbetet med att ta fram nomineringsunderlag inte bara kräver stora insatser från förslagsställarna, utan också av statsparten, som är ytterst ansvarig. Isof kan se behov av att Isof, eller någon annan offentlig aktör, bistår med expertkunskap i samband med att en ansökan till Unesco arbetas fram. Detta gäller särskilt i de fall då små och resurssvaga aktörer står bakom ansökan.

En internationell nomineringsprocess kommer också att förändra arbetet med den nationella förteckningen; det kommer att ställas högre krav på att Isof i god tid innan den årliga internationella nomineringsprocessen startar den 1 februari, har hunnit bereda och publicera inkomna förslag till den nationella förteckningen. Isof har i budgetunderlaget för 2020–2022 också pekat på att arbetet med konventionen behöver intensifieras i ljuset av att Sverige kandiderar till den internationella kommittén.

Isof föreslår också att regeringen överväger frågan om att tillse att särskilda medel finns att söka för ideella aktörer. Det kan gälla dem som ska utarbeta en internationell ansökan – att finnas med på den nationella förteckningen skulle då utgöra ett grundläggande krav. Civilsamhället skulle också kunna stärkas genom insatser för dem som står bakom ett förslag som antas till någon av konventionens internationella listor eller register. Ett antaget immateriellt kulturarv innebär stora och fortlöpande arbetsinsatser, exempelvis för att dokumentera, föra vidare, utveckla och sprida kunskap. Det kan också leda till nya internationella samarbeten med andra NGO:er inom fältet. Så har exempelvis varit fallet för Sagobygden och Berättarnätet Kronoberg, vars arbete på bästa sätt svarar mot konventionens målsättningar.

Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet är fortfarande en jämförelsevis ung konvention under ständig förändring. Återkommande diskussioner kommer att föras under de närmaste åren och arbetet kommer förhoppningsvis att utvecklas efter de utvärderingar som Unesco har låtit genomföra. Isof gör därför fortsatt bedömningen att även arbetet i Sverige bör vara öppet för förändringar. Detta gäller också den här beskrivna processen för att hantera nomineringsförslag till Unescos listor och register. Isof gör bedömningen att nomineringsprocessen löpande bör utvärderas och vid behov justeras.

Länkar

Rapporter

Det nationella arbetet med tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet 2016 (Ku2016/01269/KL): <https://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.76bddb03154754860e8410f/1529494350575>

Levande kulturarv. Delrapport om tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet i Sverige 2012: <http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.1bc6136f1422723e4bf5ed0/1529494020697>

Levande traditioner. Slutrapport om tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet i Sverige 2014: <http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.3540d5a5143fb94a0d1466f/1529494562357>

Strategi för Sveriges samarbete med Unesco 2018–2021:

<http://www.unesco.se/wp-content/uploads/2014/03/Sveriges-strategi-för-samarbete-med-Unesco-2018-2021-SVENSKA.pdf>

Konventionen internationellt

Unescokonventionen: <https://ich.unesco.org/en>

Konventionens operativa direktiv: https://ich.unesco.org/doc/src/ICH-Operational_Directives-7.GA-PDF-EN.pdf

Tidsplan, process och kriterier gällande nomineringar till listor och register:

<https://ich.unesco.org/en/procedure-of-inscription-00809>

Rapport från det rådgivande organet, 2013: <http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/ITH-13-8.COM-7-EN.doc>

Nationella förteckningar i Norden

Sveriges nationella förteckning, Levande traditioner: www.levandetraditioner.se

Norges nationella förteckning, Kunnskapsbank over levende tradisjoner og tradisjonell kunnskap i Norge:

<https://www.immateriekkulturarv.no/>

Finlands nationella förteckning över det levande kulturarvet:

https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Elävän_perinnön_kansallinen_luettelo/valitut/sv

Danmarks nationella förteckning Levende kultur: <https://levendekultur-prod-01.kb.dk>

Bilaga 1: Nationella samverkansformer och expertnader

Samverkansformer

- En samordnande myndighet: Institutet för språk och folkminnen (Isof)
- Fyra expertnader med ansvar för olika former av immateriella kulturarv
- Nätverk runt noderna som består av representanter för kulturarvsinstitutioner, forskning, utbildning, utövare, ideella föreningar, experter
- En samisk arbetsgrupp, som har utsett representanter till noderna
- En samrådsgrupp för arbetet med konventionen

Expertnader

Isof och Nordiska museet

Muntliga traditioner och uttryck, sociala sedvänjor, riter och högtider

Nämnden för hemslöjdsfrågor

Traditionell hantverkskunskap

Riksantikvarieämbetet

Kunskap och sedvänjor rörande naturen samt kulturarv som hör samman med materiella kulturarv och kulturmiljöer

Statens musikverk/Svenskt visarkiv

Framföranden – musik, dans och teater

Bilaga 2: Tidsplan, process och kriterier för internationella nomineringar till listor och register

Den representativa listan över mänsklighetens immateriella kulturarv

Fas 1: förberedelse och inlämning

31 mars, år 1

Tidsfrist för att skicka in en ansökan till sekretariatet. Filer som tas emot efter detta datum kommer att undersökas i nästa cykel.

30 juni, år 1

Tidsfrist inom vilken sekretariatet skall ha behandlat filerna, inklusive registrering och utfärdande av mottagningsbevis. Om en ansökan bedöms som ofullständig skickas en påminnelse om komplettering.

30 september, år 1

Tidsfrist för kompletterande uppgifter till sekretariatet. Filer som är ofullständiga returneras till respektive statspart som då har möjlighet att åter skicka in en ansökan under nästkommande cykel.

Fas 2: utvärdering

December, år 1–maj, år 2

Ansökningarna granskas av konventionens utvärderande organ.

April–juni, år 2

Möte i det utvärderande organet för slutlig bedömning.

Fyra veckor före kommitténs sammanträde

Nomineringsfilen samt det utvärderande organets rapportering finns tillgängligt online.

Fas 3: examination samt beslut

November/december, år 2

Ansökan granskas av kommittén som fattar beslut.

Kriterier

Den statspart som lämnat in ansökan ska kunna påvisa att det element som skickas in till den representativa listan uppfyller samtliga följande kriterier:

- R. 1 Att elementet utgör ett immateriellt kulturarv enligt definitionen i artikel 2 i konventionen.
- R. 2 Att införande på listan kommer att medföra ökad synlighet och medvetenhet om det immateriella kulturarvets betydelse samt att en dialog främjas, vilket återspeglar kulturell mångfald och mänsklig kreativitet.
- R. 3 Att nomineringsfilen innefattar åtgärder som tryggar och främjar elementet.
- R. 4 Att elementet nomineras utifrån bredast möjliga delaktighet av gemenskapen, gruppen eller, i förekommande fall, enskilda personer samt utifrån deras fria samtycke.
- R. 5 Att elementet finns infört på en förteckning över det immateriella kulturarv i den eller de länder som skickar in ansökan enligt artikel 11 och 12 i konventionen.

Listan över kulturarv som har behov av omedelbart tryggande

Fas 1: förberedelse och inlämning

31 mars, år 0

Tidsfrist för förberedande biståndsansökningar gällande utarbetande av nomineringsunderlag.

31 mars, år 1

Tidsfrist för att skicka in en ansökan till sekretariatet. Filer som tas emot efter detta datum kommer att undersökas i nästa cykel.

30 juni, år 1

Tidsfrist inom vilken sekretariatet skall ha behandlat filerna, inklusive registrering och utfärdande av mottagningsbevis. Om en ansökan bedöms som ofullständig skickas en påminnelse om komplettering.

30 september, år 1

Tidsfrist för kompletterande uppgifter till sekretariatet. Filer som är ofullständiga returneras till respektive statspart som då har möjlighet att åter skicka in en ansökan under nästkommande cykel.

Fas 2: utvärdering

December år 1–maj, år 2

Ansökningarna granskas av konventionens utvärderande organ.

April–juni år, 2

Möte i det utvärderande organet för slutlig bedömning.

Fyra veckor före kommitténs sammanträde

Nomineringsfilen samt det utvärderande organets rapportering finns tillgängligt online.

Fas 3: examination samt beslut

November/december, år 2

Ansökan granskas av kommittén som fattar beslut.

Kriterier

Den statspart som lämnat in ansökan ska kunna påvisa att det element som skickas in till listan över kulturarv i behov av omedelbart tryggande uppfyller samtliga följande kriterier:

- U. 1 Att elementet utgör ett immateriellt kulturarv enligt definitionen i artikel 2 i konventionen.
- U. 2a. Att elementet är i behov av omedelbart tryggande eftersom dess fortsatta existens är hotad. Detta trots insatser från gemenskapen, gruppen eller, i förekommande fall, enskilda personer och berörda stater(er).

eller

- b. att elementet är står inför allvarliga hot som leder till att det inte kan förväntas överleva utan omedelbar värn.
- U. 3 Att åtgärder för tryggande utarbetas som kan göra det möjligt för gemenskapen, gruppen eller, i förekommande fall, berörda personer att även fortsättningsvis utöva och vidareföra elementet.
- U. 4 Att elementet har nominerats utifrån största möjliga deltagande av gemenskapen, gruppen eller, i förekommande fall, berörda personer och i enlighet med deras fria samtycke.
- U. 5 Att elementet finns infört på en förteckning över det immateriella kulturarv i den eller de länder som skickar in ansökan enligt artikel 11 och 12 i konventionen.
- U. 6 Att den eller de berörda medlemsstaterna i extremt brådskande fall har tillfrågats om införande av elementet i enlighet med artikel 17.3 i konventionen.

Registret över goda metodiska exempel

Fas 1: förberedelse och inlämning

31 mars år 0

Tidsfrist för förberedande bistånds ansökningar gällande utarbetande av nomineringsunderlag.

31 mars år 1

Tidsfrist för att skicka in en ansökan till sekretariatet. Filer som tas emot efter detta datum kommer att undersökas i nästa cykel.

30 juni år 1

Tidsfrist inom vilken sekretariatet skall ha behandlat filerna, inklusive registrering och utfärdande av mottagningsbevis. Om en ansökan bedöms som ofullständig skickas en påminnelse om komplettering.

30 september år 1

Tidsfrist för kompletterande uppgifter till sekretariatet. Filer som är ofullständiga returneras till respektive statspart som då har möjlighet att åter skicka in en ansökan under nästkommande cykel.

Fas 2: utvärdering

December år 1–maj år 2

Ansökningarna granskas av konventionens utvärderande organ.

April–juni år 2

Möte i det utvärderande organet för slutlig bedömning.

I veckor före kommitténs sammanträde

Nomineringsfilen samt det utvärderande organets rapportering finns tillgängligt online.

Fas 3: examination samt beslut

November/december år 2

Kommittén granskar förslaget och fattar beslut.

Kriterier

Bland program, projekt eller verksamheter som föreslagits väljs endast de som bäst uppfyller följande kriterier:

- Kriterium-1: programmet, projektet eller verksamheten innefattar tryggande enligt definitionen i artikel 23 i konventionen.
- Kriterium-2: programmet, projektet eller verksamheten främjar samordning av insatser för att trygga det immateriella kulturarvet på lokal, regional och/eller internationell nivå.
- Kriterium-3: programmet, projektet eller verksamheten återspeglar konventionens principer och mål.
- Kriterium-4: om programmet, projektet eller verksamheten har avslutats har det utgjort ett verkningsfullt bidrag till det immateriella kulturarvets fortlevnad. Om det ännu pågår eller planeras kan det förväntas bidra avsevärt till det berörda immateriella kulturarvets fortsatta existens.
- Kriterium-5: programmet, projektet eller verksamheten har genomförts eller kommer att genomföras med deltagande av gemenskapen, gruppen eller, i förekommande fall, berörda personer och med deras fria och informerade samtycke.

- Kriterium-6: programmet, projektet eller verksamheten kan i förekommande fall fungera som en modell för tryggnad utifrån ett lokalt, regionalt eller internationellt perspektiv.
- Kriterium-7: den eller de stater som har lämnat in ansökan eller de organ, grupp(er) eller personer som innefattas är villiga att samarbeta för att sprida bästa praxis.
- Kriterium-8: programmet, projektet eller aktiviteten inbegriper praktiker som är tillgängliga för en bedömning.
- Kriterium-9: programmet, projektet eller aktiviteten motsvarar främst särskilda behov i utvecklingsländer.

Bilaga 3: Den mellanstatliga kommitténs utvärdering

Ur: Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

I.10 Examination of files by the Committee

33. The Committee determines two years beforehand, in accordance with the available resources and its capacity, the number of files that can be treated in the course of the two following cycles. This ceiling shall apply to the set of files comprising nominations to the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding and to the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, proposals of programmes, projects and activities that best reflect the principles and objectives of the Convention and international assistance requests greater than USD 100,000.

34. The Committee shall endeavour to examine to the extent possible at least one file per submitting State, within the limit of this overall ceiling, giving priority to:

i. files from States having no elements inscribed, best safeguarding practices selected or requests for International Assistance greater than USD 100,000 approved, and nominations to the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding;

ii. multi-national files; and

iii. files from States with the fewest elements inscribed, best safeguarding practices selected or requests for International Assistance greater than USD 100,000 approved, in comparison with other submitting States during the same cycle.

In case they submit several files during the same cycle, submitting States shall indicate the order of priority in which they wish their files to be examined and are invited to give priority to the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding.

35. After examination, the Committee decides: – whether or not an element shall be inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding or on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity or whether the nomination shall be referred to the submitting State(s) for additional information;

– whether or not a programme, project or activity shall be selected as a best safeguarding practice, or whether the proposal shall be referred to the submitting State(s) for additional information; or – whether or not an international assistance request greater than USD 100,000 shall be approved, or whether the proposal shall be referred to the submitting State(s) for additional information.

36. Nominations, proposals or requests that the Committee decides not to inscribe, select, or approve, or to refer to the submitting State(s) for additional information, may be resubmitted to the Committee for examination during a following cycle, after having been updated and supplemented.

37. A decision by the Committee to refer a nomination, proposal or request to the submitting State(s) for additional information does not imply or guarantee that the element will be inscribed, the proposal selected or the request approved in the future. Any subsequent resubmission must fully demonstrate that the criteria for inscription, selection or approval are satisfied.

I.11 Transfer of an element from one List to the other or removal of an element from a List

38. An element may not simultaneously be inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding and the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. A State Party may request that an element be transferred from one List to the other. Such a request must demonstrate that the element satisfies all of the criteria for the List to which transfer is requested, and shall be submitted according to the established procedures and deadlines for nominations.

39. An element shall be removed from the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding by the Committee when it determines, after assessment of the implementation of the safeguarding plan, that the element no longer satisfies one or more criteria for inscription on that list.

40. An element shall be removed from the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity by the Committee when it determines that it no longer satisfies one or more criteria for inscription on that list.

I.12 Modification of name of an inscribed element

41. One or more States Parties may request that the name by which an element is inscribed be changed. Such a request shall be submitted at least three months prior to a Committee session.

I.13 Programmes, projects and activities selected as best reflecting the principles and objectives of the Convention

42. The Committee shall encourage research, documentation, publication and dissemination of good practices and models with international cooperation in generating safeguarding measures and creating favourable conditions for such measures that have been evolved by States Parties in the implementation of selected programmes, projects and activities, with or without assistance.

43. The Committee shall encourage States Parties to create favourable conditions for the implementation of such programmes, projects and activities.

44. In addition to the register of selected programmes, projects and activities, the Committee shall compile and make available information about the measures and methodologies used, and experiences gained, if any.

45. The Committee shall encourage research on and evaluation of the effectiveness of safeguarding measures included in the programmes, projects and activities that it has selected and shall promote international cooperation in such research and evaluation.

46. On the basis of experiences gained and lessons learned in these and other safeguarding programmes, projects and activities, the Committee shall provide guidance on best safeguarding practices and make recommendations on measures for safeguarding intangible cultural heritage (Article 7 (b) of the Convention).

Bilaga 4: Vidareförande av det immateriella kulturarvet och hållbar utveckling

Kapitel VI Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage Safeguarding Intangible Cultural Heritage and Sustainable Development at the National Level

170. With a view to effectively implementing the Convention, States Parties shall endeavour, by all appropriate means, to recognize the importance and strengthen the role of intangible cultural heritage as a driver and guarantee of sustainable development, as well as fully integrate the safeguarding of intangible cultural heritage into their development plans, policies and programmes at all levels.

While recognizing the interdependence between the safeguarding of intangible cultural heritage and sustainable development, States Parties shall strive to maintain a balance between the three dimensions of sustainable development (the economic, social and environmental), as well as their interdependence with peace and security, in their safeguarding efforts and shall to this end facilitate cooperation with relevant experts, cultural brokers and mediators through a participatory approach. States Parties shall acknowledge the dynamic nature of intangible cultural heritage in both urban and rural contexts and shall direct their safeguarding efforts solely on such intangible cultural heritage that is compatible with existing international human rights instruments, as well as with the requirements of mutual respect among communities, groups and individuals, and of sustainable development.

171. Insofar as their development plans, policies and programmes involve intangible cultural heritage or may potentially affect its viability, States Parties shall endeavour to:

- (a) ensure the widest possible participation of communities, groups and, where appropriate, individuals that create, maintain and transmit such heritage, and involve them actively in elaboration and implementation of such plans, policies and programmes;
- (b) ensure that those communities, groups and, where appropriate, individuals concerned are the primary beneficiaries, both in moral and in material terms, of any such plans, policies and programmes;
- (c) ensure that such plans, policies and programmes respect ethical considerations and do not negatively affect the viability of the intangible cultural heritage concerned or de-contextualize or denaturalize that heritage;

(d) facilitate cooperation with sustainable development experts and cultural brokers for the appropriate integration of the safeguarding of intangible cultural heritage into plans, policies and programmes, both within and outside the cultural sector.

172. States Parties shall endeavour to take full cognizance of the potential and actual impacts of all development plans and programmes on intangible cultural heritage, particularly in the context of environmental, social, economic and cultural impact assessment processes.

173. States Parties shall endeavour to recognize, promote and enhance the importance of intangible cultural heritage as a strategic resource to enable sustainable development. To that end, States Parties are encouraged to:

- (a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding the diversity of issues linked to protection of various rights of the communities, groups and individuals, connected to the safeguarding of the intangible cultural heritage;
- (b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures, in particular through the application of intellectual property rights, privacy rights and any other appropriate forms of legal protection, to ensure that the rights of the communities, groups and individuals that create, bear and transmit their intangible cultural heritage are duly protected when raising awareness about their heritage or engaging in commercial activities.

174. States Parties shall endeavour to ensure that their safeguarding plans and programmes are fully inclusive of all sectors and strata of society, including indigenous peoples, migrants, immigrants and refugees, people of different ages and genders, persons with disabilities and members of vulnerable groups, in conformity with Article 11 of the Convention.

175. States Parties are encouraged to foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities or groups themselves and by non-governmental organizations, aimed at under-

standing the contributions of intangible cultural heritage to sustainable development and its importance as a resource for dealing with development problems and at demonstrating its value with clear evidence, including appropriate indicators if possible.

176. States Parties shall endeavour to ensure that inscriptions of intangible cultural heritage on the Convention's lists as provided in Articles 16 and 17 of the Convention and the selection of best safeguarding practices as provided in Article 18 of the Convention are used to advance the Convention's goals of safeguarding and sustainable development and are not misused to the detriment of the intangible cultural heritage and communities, groups or individuals concerned, in particular for short-term economic gain.

VI.1 Inclusive social development

177. States Parties are encouraged to recognize that inclusive social development comprehends issues such as sustainable food security, quality health care, quality education for all, gender equality and access to safe water and sanitation, and that these goals should be underpinned by inclusive governance and the freedom for people to choose their own value systems.

VI.1.1 Food security

178. States Parties shall endeavour to ensure the recognition of, respect for and enhancement of those farming, fishing, hunting, pastoral, food-gathering, food preparation and food preservation knowledge and practices, including their related rituals and beliefs, that contribute to food security and adequate nutrition and that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities or groups themselves, aimed at understanding the diversity of those knowledge and practices, demonstrating their efficacy, identifying and promoting their contributions to maintaining agro-biodiversity, providing food security and strengthening their resilience to climate change;

(b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures, including codes or other tools of ethics, to promote and/or regulate access to farming, fishing, hunting, pastoral and food gathering, food preparation and food preservation knowledge and practices, that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage, as well as equitable sharing of the benefits they generate, and ensure the transmission of such knowledge and practices;

(c) adopt appropriate legal, technical, administra-

tive and financial measures to recognize and respect the customary rights of communities and groups to those land, sea and forest ecosystems necessary for their farming, fishing, pastoral and food-gathering knowledge and practices that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage.

VI.1.2 Health care

179. States Parties shall endeavour to ensure the recognition of, respect for and enhancement of those health practices that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage and that contribute to their well-being, including their related knowledge, genetic resources, practices, expressions, rituals and beliefs, and to harness their potential to contribute to achieving quality health care for all. To that end, they are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding the diversity of health care practices that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage, demonstrating their functions and efficacy and identifying their contributions to meeting health care needs;

(b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures, in consultation with knowledge holders, healers and practitioners, to promote access to healing knowledge and raw materials, participation in healing practices, and transmission of such knowledge and practices that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage while respecting customary practices governing access to specific aspects of them;

(c) enhance collaboration and complementarity among the diversity of health care practices and systems.

VI.1.3 Quality education

180. Within their respective educational systems and policies, States Parties shall endeavour, by all appropriate means, to ensure recognition of, respect for and enhancement of the intangible cultural heritage in society, emphasizing its particular role in transmitting values and life skills and contributing to sustainable development, in particular through specific educational and training programmes within the communities and groups concerned and through non-formal means of transmitting knowledge. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to:

i. ensure that educational systems promote respect for one's self, one's community or group, mutual respect for others and do not in any way alienate people from their intangible cultural heritage, characterize their communities or groups as not participating in contemporary life or harm in any way their image;

ii. ensure that intangible cultural heritage is integrated as fully as possible into the content of educational programmes of all relevant disciplines, both as a contribution in its own right and as a means of explaining or demonstrating other subjects at the curricular, cross-curricular and extra-curricular levels;

iii. recognize the importance, along with innovative safeguarding methods, of modes and methods of transmitting intangible cultural heritage that are themselves recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage, and seek to harness their potential within formal and non-formal education systems;

(b) enhance collaboration and complementarity among the diversity of educational practices and systems;

(c) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding the diversity of pedagogical methods that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage and assessing their efficacy and suitability for integration into other educational contexts;

(d) promote education for the conservation and sustainable use of biodiversity and the protection of natural spaces and places of memory whose existence is necessary for expressing the intangible cultural heritage.

VI.1.4 Gender equality

181. States Parties shall endeavour to foster the contributions of intangible cultural heritage and its safeguarding to greater gender equality and to eliminating gender-based discrimination while recognizing that communities and groups pass on their values, norms and expectations related to gender through intangible cultural heritage and it is, therefore, a privileged context in which group and community members' gender identities are shaped. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) take advantage of the potential of intangible cultural heritage and of its safeguarding to create common spaces for dialogue on how best to achieve gender equality, taking into account the diverse perspectives of all stakeholders;

(b) promote the important role that intangible cultural heritage and its safeguarding can play in building mutual respect among communities and

groups whose members may not share the same conceptions of gender;

(c) assist communities and groups in examining expressions of their intangible cultural heritage with regard to their impact and potential contribution to enhancing gender equality and to take the results of this examination into account in decisions to safeguard, practice, transmit and promote at the international level these expressions;

(d) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding the diversity of gender roles within particular expressions of intangible cultural heritage;

(e) ensure gender equality in the planning, management and implementation of safeguarding measures, at all levels and in all contexts, in order to take full advantage of the diverse perspectives of all members of society.

VI.1.5 Access to clean and safe water and sustainable water use

182. States Parties shall endeavour to ensure the viability of water management systems that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage and that promote equitable access to safe drinking water and sustainable water use, notably in agriculture and other subsistence activities. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding the diversity of those water management systems that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage and identifying their contributions to meeting environmental and water-related development needs, as well as how to strengthen their resilience in the face of climate change;

(b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to identify, enhance and promote such systems in order to respond to water needs and climate change challenges at the local, national and international levels.

VI.2 Inclusive economic development

183. States Parties are encouraged to acknowledge that the safeguarding of the intangible cultural heritage contributes to inclusive economic development, and to recognize in this context that sustainable development depends upon stable, equitable and inclusive economic growth based on sustainable patterns of production and consump-

tion and requires reduction of poverty and inequalities, productive and decent employment as well as ensuring access to affordable, reliable, sustainable, renewable and modern energy for all and improving progressively resource efficiency in consumption and production.

184. States Parties shall endeavour to take full advantage of intangible cultural heritage as a powerful force for inclusive and equitable economic development, encompassing a diversity of productive activities with both monetary and nonmonetary value, and contributing in particular to strengthening local economies. To that end, States Parties are encouraged to respect the nature of that heritage and the specific circumstances of the communities, groups or individuals concerned, particularly their choice of collective or individual management of their heritage while providing them with the necessary conditions for the practice of their creative expressions and promoting fair trade and ethical economic relations.

VI.2.1 Income generation and sustainable livelihoods

185. States Parties shall endeavour to recognize, promote and enhance the contribution of intangible cultural heritage to generating income and sustaining livelihoods for communities, groups and individuals. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at identifying and assessing opportunities that intangible cultural heritage offers for generating income and sustaining livelihoods for communities, groups and individuals concerned, with particular attention to its role in supplementing other forms of income;

(b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to:

i. promote opportunities for communities, groups and individuals to generate income and sustain their livelihood so that the sustainable practice, transmission and safeguarding of their intangible cultural heritage can be ensured;

ii. ensure that the communities, groups and individuals concerned are the primary beneficiaries of income generated as a result of their own intangible cultural heritage and that they are not dispossessed of it, in particular in order to generate income for others.

VI.2.2 Productive employment and decent work

186. States Parties shall endeavour to recognize, promote and enhance the contribution of intangible cultural heritage to productive employment and decent work for

communities, groups and individuals. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at identifying and assessing opportunities that intangible cultural heritage offers for productive employment and decent work for the communities, groups and individuals concerned, with particular attention to its adaptability to family and household circumstances and relation to other forms of employment;

(b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures, including tax incentives, to:

i. promote productive employment and decent work for communities, groups and individuals in the practice and transmission of their intangible cultural heritage while extending social security protection and benefits to them;

ii. ensure that the communities, groups and individuals concerned are the primary beneficiaries of work opportunities involving their own intangible cultural heritage and that they are not dispossessed of it, in particular in order to create employment for others.

VI.2.3 Impact of tourism on the safeguarding of intangible cultural heritage and vice versa

187. States Parties shall endeavour to ensure that any activities related to tourism, whether undertaken by the States or by public or private bodies, demonstrate all due respect to safeguarding the intangible cultural heritage present in their territories and to the rights, aspirations and wishes of the communities, groups and individuals concerned therewith. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) assess, both in general and in specific terms, the potential of intangible cultural heritage for sustainable tourism and the impact of tourism on the intangible cultural heritage and sustainable development of the communities, groups and individuals concerned, with particular attention to anticipating potential impact before activities are initiated;

(b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to:

i. ensure that communities, groups and individuals concerned are the primary beneficiaries of any tourism associated with their own intangible cultural heritage while promoting their lead role in managing such tourism;

ii. ensure that the viability, social functions and cultural meanings of that heritage are in no way diminished or threatened by such tourism;

iii. guide the interventions of those involved in the tourism industry and the behaviour of those who participate in it as tourists.

VI.3 Environmental sustainability

188. States Parties are encouraged to acknowledge the contribution of the safeguarding of intangible cultural heritage to environmental sustainability and to recognize that environmental sustainability requires sustainably managed natural resources and the conservation and sustainable use of biodiversity, which in turn could gain from improved scientific understanding and knowledge-sharing about climate change, natural hazards, the environmental and natural resource limits and that strengthening resilience among vulnerable populations in the face of climate change and natural disasters is essential.

VI.3.1 Knowledge and practices concerning nature and the universe

189. States Parties shall endeavour to ensure recognition of, respect for, sharing of and enhancement of the knowledge and practices concerning nature and the universe that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage and that contribute to environmental sustainability recognizing their capacity to evolve, harnessing their potential role in the protection of biodiversity and in the sustainable management of natural resources. To that end, States Parties are encouraged to:

- (a) recognize communities, groups and individuals as the bearers of knowledge about nature and the universe and as essential actors in sustaining the environment;
- (b) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding systems of biodiversity conservation, natural resource management and sustainable resource use, that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage, and demonstrating their effectiveness while promoting international cooperation for the identification and sharing of good practices;
- (c) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to:
 - i. promote access to and transmission of traditional knowledge concerning nature and the universe while respecting customary practices governing access to specific aspects of it;
 - ii. conserve and protect those natural spaces whose existence is necessary for expressing the intangible cultural heritage.

VI.3.2 Environmental impacts in the safeguarding of intangible cultural heritage

190. States Parties shall endeavour to recognize the potential and actual environmental impacts of intangible cultural heritage practices and safeguarding activities, with particular attention to the possible consequences of their intensification. To that end, States Parties are encouraged to:

- (a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding such impacts;
- (b) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to encourage environmentally friendly practices and to mitigate any possible harmful impacts.

VI.3.3 Community-based resilience to natural disasters and climate change

191. States Parties shall endeavour to ensure recognition of, respect for and enhancement of knowledge and practices concerning geoscience, particularly the climate, and harness their potential to contribute to the reduction of risk, recovery from natural disasters, particularly through the strengthening of social cohesion and mitigation of climate change impacts. To that end, States Parties are encouraged to:

- (a) recognize communities, groups and individuals as the bearers of traditional knowledge about geoscience, particularly the climate;
- (b) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding and demonstrating the effectiveness of knowledge of disaster risk reduction, disaster recovery, climate adaptation and climate change mitigation, that are recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage, while enhancing the capacities of communities, groups and individuals to face challenges related to climate change that existing knowledge may not address;
- (c) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures to:
 - i. promote access to and transmission of knowledge concerning the earth and the climate, that is recognized by communities, groups and, in some cases, individuals as part of their intangible cultural heritage, while respecting customary practices governing access to specific aspects of it;
 - ii. fully integrate communities, groups and individuals who are bearers of such knowledge into

systems and programmes of disaster risk reduction, disaster recovery and climate change adaptation and mitigation.

VI.4 Intangible cultural heritage and peace

192. States Parties are encouraged to acknowledge the contribution of safeguarding of intangible cultural heritage to foster peaceful, just and inclusive societies which are based on respect for human rights (including the right to development) and free from fear and violence. Sustainable development cannot be realized without peace and security; and peace and security will be at risk without sustainable development.

193. States Parties should endeavour to recognize, promote and enhance those practices, representations and expressions of intangible cultural heritage that have peace-making and peace-building at their core, bring communities, groups and individuals together and ensure exchange, dialogue and understanding among them. States Parties shall further endeavour to fully realize the contribution that safeguarding activities make to the construction of peace.

VI.4.1 Social cohesion and equity

194. States Parties should endeavour to recognize and promote the contribution of the safeguarding of intangible cultural heritage to social cohesion, overcoming all forms of discrimination and strengthening the social fabric of communities and groups in an inclusive way. To that end, States Parties are encouraged to give particular attention to those practices, expressions and knowledge that help communities, groups and individuals to transcend and address differences of gender, colour, ethnicity, origin, class and locality and to those that are broadly inclusive of all sectors and strata of society, including indigenous peoples, migrants, immigrants and refugees, people of different ages and genders, persons with disabilities and members of marginalized groups.

VI.4.2 Preventing and resolving disputes

195. States Parties should endeavour to recognize, promote and enhance the contribution that intangible cultural heritage can make towards the prevention of disputes and peaceful conflict resolution. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at demonstrating expressions, practices and representations of intangible cultural heritage as contributors to dispute prevention and peaceful conflict resolution;

(b) promote the adoption of legal, technical, administrative and financial measures to:

i. support such expressions, practices and representations;

ii. integrate them into public programmes and policies;

iii. reduce their vulnerability during and in the aftermath of conflicts;

iv. consider them as complements to other legal and administrative mechanisms of dispute prevention and peaceful conflict resolution.

VI.4.3 Restoring peace and security

196. States Parties should endeavour to take full advantage of the potential role of intangible cultural heritage in the restoration of peace, reconciliation between parties, re-establishment of safety and security, and recovery of communities, groups and individuals. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) foster scientific studies and research methodologies, including those conducted by the communities and groups themselves, aimed at understanding how intangible cultural heritage can contribute to restoring peace, reconciling parties, re-establishing safety and security, and recovery of communities, groups and individuals;

(b) promote legal, technical, administrative and financial measures to integrate such intangible cultural heritage into public programmes and policies aimed at the restoration of peace, reconciliation between parties, re-establishment of safety and security, and recovery of communities, groups and individuals.

VI.4.4 Achieving lasting peace

197. States Parties should endeavour to recognize, promote and enhance the contribution that safeguarding the intangible cultural heritage of communities, groups and individuals makes to the construction of lasting peace. To that end, States Parties are encouraged to:

(a) ensure respect for the intangible cultural heritage of indigenous peoples, migrants, immigrants and refugees, people of different ages and genders, persons with disabilities, and members of vulnerable groups in their safeguarding efforts;

(b) take full advantage of the contribution of safeguarding intangible cultural heritage to democratic governance and human rights by ensuring the widest possible participation of communities, groups and individuals;

(c) promote the peace-building potential of safeguarding efforts that involve intercultural dialogue and respect for cultural diversity.

Bilaga 5: Uppgifter för nationell expertkommitté och samrådsgrupp

Expertkommittén

Isof föreslår att det för mandatperioden 2020–2024 tillsätts en expertgrupp för det immateriella kulturarvet. Under ledning av Isof bereder expertkommitténs ledamöter förslag till Unescos internationella listor samt till registret över goda metodiska exempel. En sammanfattning av expertkommitténs sammansättning, arbete och ansvar presenteras nedan.

- Expertkommitténs sammansättning ska reflektera konventionens olika tematiska områden/domäner och kan vid behov kompletteras ytterligare vid beredning av inkommande förslag.
- Expertkommitténs ledamöter kan även delta i nodernas arbete, dock ej som representant för kommittén och vice versa. Detta i syfte att säkerställa att kommitténs respektive nodernas verksamhet sker på egna villkor.
- Kommitténs ledamöter hålls uppdaterade om arbetet med konventionen genom fysiska möten, via mejl och på webben.
- Under ledning av Isof ska expertkommitténs ledamöter bereda element till Unescos internationella listor samt till registret över goda metodiska exempel. Ett första möte hålls i april månad då inkommande förslag utvärderas. Efter avstämning med departementet samt återkoppling till förslagsställarna hålls ett nytt möte i september.

Samrådsgruppen

Isof menar att en samrådsgrupp fortfarande är viktig för övergripande frågor samt för konventionsarbetets idémässiga utveckling. Gruppens sammansättning grundar sig på nodansvariga myndigheter samt övriga aktörer i den arbetsgrupp som tidigare har bistått institutet med erfarenheter och kompetens i konventionsarbetet. Om den nationella processen för att hantera förslag till internationella listor och register sker inom ramen för en expertkommitté kan samrådsgruppen även omfatta ideella aktörer, förslagsvis de ackrediterade NGOerna.

Samrådsgruppen ska:

- vara ett forum för samverkan och informationsutbyte,
- vara ett referensorgan för Sveriges vidare arbete med konventionen,
- bistå med erfarenheter och synpunkter inför institutets rapporteringar till Unesco samt
- bistå med kunskap och lämna synpunkter gällande den svenska förteckningen.

